

פייר בורדיה: ביקורת השיח המלומד*

מבוא

הטקסט הקצר שלפנינו התפרסם באחד מגליונותיו הראשונים של כתב-העת שייסד פייר בורדיה, *Actes de la recherche en sciences sociales*. עיצובם המלוכלך, המחוצף של הגליונות הראשונים הללו, המשלבים מאמרים עם חומרים, טורים לעגניים עם טבלאות סטטיסטיות, נועד להנגיד אותם לעיצוב המכובד, הסולידי והמוקפד של כתבי-העת המכובדים בני זמנו. פרץ עצום של יצירתיות ניכר בהם, והם גדושים במאמרים המסמנים כיווני מחקר חדשים. בין אלה, נועד לטקסט הקצר שלפנינו מקום מיוחד. בשורות ספורות, בניסוח מתומצת שאינו מקל על הבנת דבריו, מציע בו בורדיה סקיצה של עמדתו בכמה מן הדיונים התיאורטיים החשובים של שנות הששים והשבעים, מתווה כיוונים שישמשו בסיס לכמה מספריו שיופיעו בשנות השמונים והתשעים – ובתוך כל אלה, מדגים את כוחה של הסוציולוגיה הרפלקסיבית של הידע לתרום לידע – ידע עליו ומושחז, מתובל במנה של אירוניה עצמית.

זהו ראשית-כל תרגיל בסוציולוגיה של הידע – ואין לזו אולי מושא משעשע יותר מאשר הסוציולוגיה של שיח המלומדים עצמם. פה מרשה לעצמו בורדיה לחשוף את מדיניות החלוקה של טקסטים בין הפרשנים המוסמכים ולסמן אסטרטגיות של ניכוס והטענה, הרומזות לא רק ליריביו ועמיתיו בפרוץ של שנות הששים והשבעים, אלא גם לרבותיו המובהקים (כגון קלוד לוי-סטרוס) ולו עצמו. זהו טקסט כמעט תראפויטי, המביא משב רוח רענן לעולם האקדמי הטקסי, והוא מזכיר יותר את פסקות הפתיחה הידועות של *השמונה-עשר בבברית של לואי-בונפרט* (1852), שבה מתאר קרל מרקס את מהפכני העבר כמשתתפים בנשף תחפושות עצום, שבו משתמשים היריבים הפוליטיים בשפה שאולה ועוטים על עצמם את תלבושותיהם של המתים, גיבורי העבר של ההיסטוריה, בשעה שהם נלחמים זה בזה. ממש כך, עוטים המשתתפים בויכוחים התיאורטיים העכשוויים את מסכות-המוות של רבותיהם המתים, מדברים בלשונם ומכים אותם מקברם.

אף שהטקסט עוסק בראש ובראשונה בשיח המלומד, בורדיה מתווה בו עמדה כללית יותר ביחס לנסיגות לבסס מדע של טקסטים – בסוציולוגיה של הספרות, בסמיוטיקה, ובמסורות השונות של ניתוח השיח. כהרגלו, אין הוא נוקב בשם של בני הפלוגתא שלו. שמו של פוקו אינו נזכר – אף שחלק מן החיצים מופנים בלי ספק כלפיו וכלפי חסידיו; גם הסמיוטיקאים והפורמליסטים אינם נזכרים בשם. האתגר שמסמן בורדיה לעצמו הוא בניית סוציולוגיה של ייצור טקסטים וקליטתם שאינה מטפלת בטקסטים המקודשים בכפפות של משי ומועידה להם קיום שמעבר להתניות החברתיות – אך מצליחה גם לחמוק מן הכשל הידוע של התעלמות מן האוטונומיה של השדות הספציפיים שבהם הם מיוצרים. אם הצליח במשימה זו – על כך ניתן יהיה להתווכח בהסתמך על עבודותיו המאוחרות, בין אלה העוסקות בשדה הספרות (1992) ובין אלה הפונות לסוציולוגיה של העולם האקדמי הצרפתי (1984).

אם לא די בכל אלה, הטקסט מציע גם שרטוט חטוף של מודל המהפכה שבו מחזיק בורדיה – ואותו יפתח מעט בהמשך דרכו, אף שלא יבחן אותו מעולם בניתוח אמפירי ממצה. זהו ניסיון להציע תיאוריה סטרוקטורלית וקוניונקטורלית של מהפכה – כמפגש קוניונקטורלי בין משברים

* Pierre Bourdieu, 1975. "La critique du discours lettré," *Actes de la recherche en sciences sociales* 2-3: 5-6. תרגם מצרפתית גדי אלגזי. הערות המתרגם מסומנות במספרים; הערת המחבר מסומנת בכוכבית.

סטרוקטורליים שונים, ובעיקר – בין עימותים חברתיים כלליים לבין משברים בשדות הייצור התרבותי, שבעקבותיהם מעמידים חלק מיצרני התרבות הגבוהה את כישוריהם ונכסיהם – ובכלל זה את הטקסטים המקודשים ואת הסמכות לפרשם – לידי הנשלטים. גם כאן, מתבקש להעמיד את הדברים במבחנים מחקריים – וכמובן, יש בו גם קריאה עקיפה לפעולה, לפעולה פוליטית מפוכחת ונלהבת כאחד מצדם של אינטלקטואלים, שאינם משלים עצמם בדבר הפריבילגיות המעמדיות שבהם הם מחזיקים, שמבחנים בהתניה המעמדית של פרויקט שינוי כולל – וקופצים למים.

אי אפשר גם להתעלם מן האירוניה שבקריאת הטקסט לאור המסלול החברתי שעבר מחברו, בורדייה עצמו – מן השוליים אל המרכז, לקראת הקודיפיקציה של כתביו והקנוניזציה של מחברם. כך ניתן למשל לעקוב אחר השתנותה ההדרגתית של פוליטיקת הציטוט של בורדייה עצמו, למן ההפניות המרובות לדיווחים אתנוגרפיים ישנים ולמאמרים מקצועיים נידחים בספרו **סקיצה של תיאוריה של הפרקטיקה, בתוספת שלוש עיונים באתנולוגיה הקבילית** (1972) – ספר המשלב ניתוח אתנוגרפי עם עבודה תיאורטית – וכלה בחיבור התיאורטי הכללי השני, שמבחינות רבות הוא מעין ניסוח מחדש בשל ומתוחכם יותר של הסקיצה המוקדמת – **החוש המעשי** (1980). הערות השוליים בחוש המעשי הן ספורות, ומאוכלסות על-פי רוב במפלצות הקדושות של הדיון התיאורטי, ואילו דיונים אמפיריים כמו גם הפניות לעמיתים העוסקים במלאכה הנשפלת של תיאור וניתוח מקרים פרטיקולריים נעדרים מהערות השוליים כמעט לגמרי. אך הדברים נראים רלבנטיים עוד יותר כאשר בוחנים את הנוף האינטלקטואלי המסתמן לאחר מותו של בורדייה, נוף הקרוע בין יריבים מושבעים לחסידים ומצטטים מוסמכים. שכן בינתיים הפך גם בורדייה בתורו ל"תיאורטיקן צרפתי", לסמכות אקדמית הנלעסת דרך מדריכים מתומצתים להגותו וראויה לפירושים מוסמכים מפי שומרי החותם. הוא מזוהה עם סך סגור של מושגים, המתפקדים עתה לרוב כמותגים, המעידים על המשתמש בהם שהוא חבר מוכר בקהילת החסידים או שהוא מעודכן מספיק באופנה האקדמית המחייבת, ולעתים כשבועות-נאמנות דוגמטיות, שהאפקטיביות הפולחנית שלהן תלויה בחזרה מדויקת על מילותיו של האדון בשעה שהגה אותן לראשונה. ואם יש טעם בפירסום הטקסט הנוכחי, הרי זה כדי להשיב גם אותו לחיים, בעזרתו של המלבה"ד, שתירגם אותו לפני שנים רבות כדי להקל מעליו את עולן של הרשויות הקיימות, ועתה, עם פירסום התרגום שלהן, עלול למצוא את עצמו כפרשן מוסמך אחד נוסף הנאבק על מורשת המורה. ואם זה יעזור, יכחיש המתרגם את הדבר ויאמר שלא זו כוונתו. לשון אחר: אפשר לעשות הרבה דברים עם עצים: לשבת בצילם, לגזום בענפיהם, לטפס עליהם, להרכיב עליהם אחרים ולנטוע חדשים, אבל מי שמבקש דווקא להיתלות באילן גדול – יעשה זאת על אחריותו.

גדי אלגזי

מארקס, קרל (1952 [1852]). "השמונה-עשר בברימר של לואי-בונפרט." בתוך: קארל מארקס ופרידריך אנגלס, **כתבים היסטוריים**. הקדמה והערות: מנחם דורמן (מרחביה: ספריית הפועלים).

Bourdieu, Pierre (1972). *Esquisse d'une theorie de la pratique, précède de trois études d'ethnologie kabyle*. (Geneva: Droz).

Bourdieu, Pierre (1980). *Le sens pratique*. (Paris: Minuit).

Bourdieu, Pierre (1984). *Homo academicus*. (Paris: Minuit).

Bourdieu, Pierre (1992). *Les règles de l'art: Genèse et structure du champ littéraire*. (Paris: Seuil)

ביקורת השיח המלומד

פייר בורדיה

גורלו של טקסט, השימוש שנעשה בו – ציטוט, דקלום, פירוש, פיאור – תלויים בעניין שיש בו עבור אלו המשתמשים בו.¹ עניין זה אינו מצטמצם לעולם לכלל אותו סוג של עניין-לשמו בדבר עצמו, כלומר העניין היחיד הזוכה להכרה, העניין המדעי או האסתטי הטהור, זה התואם את כלליהם האימננטיים של השדות, הכופים על כל משתמש להכחיש את העניין, האינטרס שיש לו בטקסט, במובנו ה"רגיל", הוולגרי. הטקסטים ירושת העבר לעולם אינם הסיבה הממשית לסכסוכים שהם מעוררים, אך גם אינם אמתלה גרידא לסכסוכים אלו. זאת, על אף שכללי המשחק המלומד קובעים, שיש תמיד לנהוג כאילו ערכו של מושא המאבק (enjeu) נקבע לא על ידי המשחק (jeu) אלא על ידי תכונות הטבעיות במושא המאבק עצמו.

הטקסטים הם מושאי מאבק (enjeux), המתפקדים במסגרת אסטרטגיות, המבקשות להפוך את היררכיית הערכים המקובלים על ידי שיווק מוצרים חדשים, או על ידי החזרתם לשוק של מוצרים או דימויים משומשים באמצעות שיפוץ מקיף. שיפוץ כזה משנה את תכונות הטקסטים ומלווה כמעט תמיד בשינוי יחסי הבעלות עליהם. אסטרטגיות כאלה כרוכות בסיכונים גדולים יותר (אך בה במידה הן גם משתלמות יותר במקרה של הצלחה), כאשר מפעילים אותן על מוצרים שערכם פוחת. הן משחקות במאפייניה של כל מערכת סמלים במצבה הפרקטי – למשל, בפוליטיקה וביריבויות החפיפות החלקיות בין המסומנים – כדי לשנות את זהותם החברתית של האובייקטים ואת ההיררכיה בין הקבוצות: זאת, באמצעות הפיכת ההיררכיה בין היצירות שבהן השקיעו קבוצות אלו את השקעותיהן, או באמצעות שינויים של יחסי הניכוס של יצירות אלו ושל הזכויות על הון הסמכות, ששיקעה בהן האמונה הקולקטיבית.

מי שעושה שימוש בטקסט, הטקסט משמש אותו כפי שהוא משתמש בטקסט – אך זאת, אך ורק בתנאי שיראה בעיני עצמו ובעיני האחרים כמי שמשרת את הטקסט, ולא כמי שמשרת את ענייניו שלו באמצעות הטקסט. הגיון השימוש המלומד ביצירות העבר אינו נחשף במלואו, אלא אם כן תופסים הן את האסטרטגיות האינטרסנטיות, המשרתות את אלה המיישמים אותן, והן את האסטרטגיות שנועדו להסוות אותן. בכלכלה זו,² המבוססת על האמונה הקולקטיבית כהכרה כוזבת קולקטיבית,³ סיפוק האינטרסים החומריים או הסמליים מותנה בכך שישו את עצמם וילבשו צורה אחרת. הפיאור העצמי הישיר או המידי מתנקם במתהדר, שכן הוא מסגיר את סודו לעין-כל; זו הסיבה לכך שהניסיון לפאר מחברים עלומי שם – צורה דיסקרטית במיוחד של פיאור עצמי – יכול להתקבל אך ורק כל עוד האסטרטגיות, המאפשרות

¹ בורדיה עושה כאן שימוש בריבוי המשמעות של המילה intérêt – "אינטרס" וגם "עניין", כדי להדגיש שאין צורך להציב עניין לשמו, עניין טהור, חסר פניות כנגד אינטרס.

² המונח לכלכלה (économie) אינו מציין כאן את מה שבורדיה מכנה "הכלכלה במובן הצר", היומיומי, אלא את ההיגיון הפנימי של שדה, שבו נאבקים על סיפוק אינטרסים כלשהם – חומריים, סמליים, מדעיים או דתיים.

³ את הביטוי méconnaissance נאלצתי לתרגם כאן ל"הכרה כוזבת". אך בורדיה אינו משתמש בו במובנו המרקסיסטי. לדידו, כל הכרה (reconnaissance) המוענת לכוח או לסוג מסוים של הון במסגרת שדה מסוים כרוכה באי-הכרתו, בסוג של מיסטיפיקציה הכרוכה בעצם ההשתתפות באותו משחק; מי שמכיר בו, בתוקפו, אינו יכול להכיר אותו. הצירוף "הכרה כוזבת" אינו לוכד לפיכך את הצירוף של הכרה (במובן נורמטיבי ופוליטי) ואי-הכרה (במובן אינטלקטואלי ואפיסטמולוגי). שאליו חותר בורדיה (ואולי אפשר היה לומר בעברית אֶפְכָה).

למפאר להפריש לעצמו חלק מן ההון הסמלי שנצבר על ידי המחבר אותו הוא מפאר, נותרות סמויות מן העין.

דבר זה אינו תלוי רק ביכולתו של מפאר הטקסטים לשחק עם גבולות הצנזורה בשדה המסוים בו הוא פועל;⁴ הצלחתו תלויה גם במיוחד במרחק האובייקטיבי שבינו לבין זה שאותו הוא מפאר; מצב שבו המפאר וזה שאותו הוא מפאר שווים פחות או יותר מבחינת ערך ההון הסמלי שברשותם הוא הערובה הטובה ביותר כנגד אפשרות של מעילה בהון. לכן פרשנים אחרים יכולים רק לחקות ללא הצלחה את האסטרטגיה, שבה מפאר רב-יוקרה – היידגר, לוי-סטרס או חומסקי – משליך על אב-קדמון מהולל את התכונות הרלוונטיות של זהותו החברתית שלו; בתוך כך הוא מזהה את עצמו – בהתאם לכלל כללי הז'אנר הזה – בדמותו של מבשר מופלא, ובכל מקרה הוא מוצא לעצמו ערב לפי מידתו.

כיוון שהיצירות הן בכל רגע ורגע מושאי מאבק, הדיונים בהן (שהם – במידה משתנה ממקרה למשנהו – בעת ובעונה אחת גם פירוש וגם פיאור) מלמדים על אלה המייצרים את הדיונים או האחראים לשעוקם של דיונים אלו, לא פחות משהם מלמדים על היצירות עצמן. טוב שמפעם לפעם מזכירים לנו החוקרים, כי הקלסיקונים, קרוואג'ו או הרקליטוס, אותם מפארים אלו שמלאכתם בכך, אפשר שאינם אלא יצירים היסטוריים מלאכותיים;^{*} וכן, שב"קריאות" השונות של הקלסיקונים – "קריאות" שטחיות או קריאות רבות השראה של אלו שנחה עליהם הרוח – ניתן לקרוא כמו במבחן רורשאך את המבנים המנטליים המארגנים אותן, והמבטאים את עמדתם היחסית של הקוראים-הפרשנים במסגרת השדה שבו הם מתחרים על השלטת הפירוש הלגיטימי. הדיון ביצירות חב תמיד חלק ממאפייניו הסגנוניים והתמטיים לפונקציות, שהוא ממלא במסגרת מאבק זה, ולאינטרסים הקשורים בעמדות מסוימות בשדה – אינטרסים אותם מאפשרות תכונות אלה לקדם.

היגיון זה של התאמת ההשקעות למבנה סיכויי הרווח מאפשר גם להניח, שהעמדה בשדה קובעת לא רק את איכות השיח אלא גם את איכות היצירות שהוא מפאר. יש לנתח בכל מקרה ומקרה את האסטרטגיות – על פי רוב בלתי מודעות – המובילות לחלוקת יצירות העבר והמחברים העתיקים בין הקוראים בני זמננו, ואת התנאים החברתיים המעצבים אסטרטגיות אלו: כך למשל סופרי העת העתיקה, המאורגנים בעצמם על פי היררכיה מוגדרת (החל ב"מפלצות המקודשות" – פרמנידס, הרקליטוס או אייסקילוס, הראויות שיפורשו רק על ידי מי שנחה עליו הרוח, וכלה במחברים המינווריים, שבהם נוהגים כבמקורות סתם, כלומר מונומנטים גרידא, דרך המחברים הקנוניים, הזוכים לכל הקריאות האפשריות). סופרי העת העתיקה אינם מחולקים באופן אקראי בין המומחים השונים, שביניהם שוררת היררכיה מסוימת, במסגרת דיסציפלינות מדעיות, שאף הן מאורגנות על פי היררכיה נתונה: המחברים הנדירים ביותר שמורים עבור ההוגים הנחשבים ביותר, באופן שאין כמעט סיכוי, שקריאת הטקסט בידי המקובל הגדול, שבא בסודו של המחבר (קריאת הרקליטוס על ידי היידגר) תיאלץ להתמודד עם ביאור מדוקדק של הטקסט מאת המלומד הבקי, המומחה להרקליטוס – ושני הצדדים יוצאים נשכרים ממצב עניינים זה.

פיאור הטקסטים הוא אחד האקטים הפולחניים, המיועדים בעצם אך ורק לבטא מסירות, הכרה ואמונה – בקיצור: ליצור את החוויה או להעצימה באמצעות ביטויה. כמו השיח המיתי, שאינו יכול לתפקד

⁴ בורדיה תיאר את הצנזורה כמנגנון הכופה על שחקן בשדה מסוים לעצב את המסר שהוא מבקש לבטא בהתאם לתנאי השדה ולכלליו המיוחדים. ראו פייר בורדיה, 2004. "הצנזורה", תרגמה ניצה בן-ארי. *שאלות בסוציולוגיה*, תל-אביב: רסלינג, עמ' 138-135.

* ראו Berne Geoffroy, 1959. *Le dossier Caravage*. Paris: Minuit; Jean Bollack and Heinz Wisman, 1972. *Héraclite ou la séparation*. Paris: Minuit, pp. 11-55.

באופן פרקטי אלא במחיר ערפול לוגי, כך גם הטקסט המפאר אינו יכול למלא את הפונקציה המאגית שלו, המאפשרת לו לכונן את מושא הסגידה שלו כאובייקט מקודש – אלא אם כן יימנע באופן שיטתי מן הדיוק, המסיר מן הדברים את הילת הקסם האופפת אותם, ומן הניתוח, המכונן את המושא כמושא מחקר אובייקטיבי. ביסודן של הנורמות, המגדירות את היחס היאה ליצירות, עומד עקרון ההימנעות מן האובייקטיביזציה המתקנת את האובייקט. כללי הרטוריקה והסגנון של השיח הפולחני נובעים מכך, שמנסחים את הקומנטר בלשון מסוימת, בוחרים במילים, במשפטים ובפרפרזות בזכות יכולתם להראות, שאין ביכולתם לומר את מה שיש להם לומר, כדי להראות, שהדבר שעליו מדברים נמצא מעבר לתחום השגתה של הלשון, הוא בלתי ניתן להיאמר, דבר שאין לבטאו ואין להעבירו. ניתן להבחין בכך היטב במקרה של השיח הרווח על אמות: הרטוריקה המקובלת בו היא רטוריקה של קריאות התפעלות מלאות השראה, של אנלוגיות מעורפלות ושל מטפורות גמישות, שהמעגליות הכמעט מושלמת שלהן מאפשרת לעשות הקפה שלמה ביקום האמנותי, בלי לצאת לעולם מתחומיו. אין זה השיח המדעי, החודר לאובייקט, הופך בו ומבצע רדוקציה שלו, אלא השיח הפולחני, המפאר, המייפה, הסוגד. המסתורין של היצירות מחייב, שמי שניגש אליהן יעשה זאת כמי שנחה עליו הרוח. כאשר נסיבות הזמן מאלצות את הכוהנים הממונים על הפולחן לאמץ מחלצות מדעיות, הרי הם דואגים להטעים, שבדומה למיסיונרים מודרניסטיים, כל מה שהם עושים הוא לחדש את עלומיו של הפולחן – בלי לוותר בשום פנים על הסגידה עתיקת היומין.

הביקורת המדעית של הביקורת המפארת – ביקורת של מוסד, המוציא מכלל אפשרות מעצם הגדרתו את ביקורת המוסד המאפשר אותו, ואשר בה בעת קובע לעצמו את גבולותיו – היא התנאי המוקדם לניתוח מדעי של האמנות. את גבולותיו של היקום שאותו מכונן שיח אי-אפשר למצוא בתוך השיח; מקורם בשדה הייצור של השיח. כל ניסיון לנהוג בשיח כמושא אוטונומי העומד ברשות עצמו כרוך בקבלה מובלעת של גבולותיו המובלעים של השיח. ממעגל הפיאור, שבו מיוצרת ומשועתקת האמונה עד אין-סוף, אי-אפשר לחרוג אלא בתנאי שתופסים אותו עצמו כמושא מחקר. היצירות המקודשות מוגנות מפני הניתוח המדעי באמצעות אופיין המקודש ובאמצעות כל המוסד, המפקד על ייצורה ושעתוקה של יראת הכבוד הקדושה האופפת אותן. מדע היצירות הללו עלול בעצמו להפוך לעוד אסטרטגיה אחת כזו, הנשלטת באופן אובייקטיבי על ידי הגיון השדה שעליו היא מתימרת לשלוט. לכן הוא מצריך הכרה מדויקת של מבנה שדה הייצור וההפצה של היצירות ושל פירושיהן, ובה בעת – של הפונקציה של שדה הפרשנות, המתממשת דרך ההתנגשות האובייקטיבית של אינטרסים מנוגדים, היינו: קידוש היצירות התורם למניעת ההכרה הלוגית או הסוציולוגית של התנאים המאפשרים אותן. רק הכרת שדה הפרשנים והאילוצים החיצוניים, המכוונים את פירושיהם, אסטרטגיות המופעלות מתוך התייחסות למצב נתון של המשחק – יכולה לאפשר לנו לחמוק מן הרגרסיה האינסופית של פרשנויות ופרשנויות מחודשות, המהלכות את קסמן על כל המסורות המלומדות. אין מדע של השיח כשלעצמו ועבור עצמו; כאשר מבחינים בין שתי קריאות של השיח, פנימית וחיצונית, סוציולוגית וסמיוולוגית, מוותרים כבר ויתור גדול מדי לדפוסי הסיווג המקובלים. התכונות הפורמליות של היצירות ושל השיח העוסק ביצירות הן אסטרטגיות חברתיות, שאינן מקבלות את מלוא משמעותן אלא כאשר תופסים אותן בזיקתן לתנאים החברתיים של ייצורן ולעמדות של יצרניהן בשדה הייצור. מאפייני המוצרים והמאפיינים החברתיים של היצרנים הם "ניסוחים שונים של אותו משפט", ולעתים קרובות קורה, שמאפייני העמדה המוסדית נותנים מושג מקורב בדבר תכונות השיח, או שבתכונות הייחודיות של השיח ניתן לקרוא את האמת הסמויה של המוסד.

מדע זה של השיח כסוציו-לוגיה (פרקטית) ממקם עצמו בעמדה שאינה תפוסה כיום, ומציב לעצמו כמושא מחקר שני מכלולים של עובדות: היצירות, שיש לתאר את תכונותיהן הפורמליות (או הפנימיות),

והתנאים החברתיים של ייצורן ושל הפצתן, שבאופן מסורתי נדחו אל התחום ה"חיצוני": מדע כזה יישאר מופשט ומטעה, אם לא יצליח למקם את שדה הייצור וההפצה של נכסים סמליים – מתוך הכרה בייחודיות ההגיון הפנימי של שדה זה ובאוטונומיה היחסית של מבנהו – במסגרת שדה הכוח, כלומר במסגרת חלוקת העבודה של השליטה (domination). תפיסת זיקה זו היא תנאי לחשיפת הפונקציה המשותפת (בין היתר של לגיטימציה), אשר הסוכנים (העוסקים בייצור ובייצור מחדש של היצרנים ו/או של המוצרים התרבותיים) דרך תחרותם זה בזה מתחרים על מילויה, והיא: הלגיטימציה של קטגוריות התפיסה והמחשבה של העולם, ובייחוד של העולם החברתי. אך מימוש פונקציה זו אינו מתרחש ללא סתירות, שכן האינטרסים והאסטרטגיות, הכרוכים בהשתייכות לשדה, ובאמצעות השתייכות זו – למעמד השליט, אינם ניתנים בהכרח למימוש על ידי אלה, הקשורים עם כל העמדות האפשריות בתוך השדה. קשה לחוש בסתירות אלו בתקופות של תפקוד אורגני של השדה האינטלקטואלי, כלומר בזמנים (או בסיטואציות כלל-חברתיות), שבהם שליטתן של הסיעות השליטות על האינטלקטואלים היא חזקה מכל – ואין פירוש הדבר שאז היא **מורגשת** במיוחד, משום שהאינטלקטואלים עצמם קשורים במצב זה לשלטון באופן הדוק ונבנים מן היתרונות הכרוכים בכך. אך סתירות אלה יכולות גם להוביל לכינון בריתות, החותרות תחת הסדר החברתי ומאיימות עליו, כאשר יצרני שיטות הסיווג (ובמיוחד של שיטות הסיווג החברתיות) זונחים את מחנה השליטים, שהפקידו בידיהם את הסמכות לכונן באופן סמלי את העולם החברתי, ומעבירים את כוחם לכונן את הסדר החברתי לידי הנשלטים. בכך הם מאפשרים לנשלטים להשתמש לטובתם-הם בכוח הפוטנציאלי, שמערכות הסמלים המקובלות סייעו עד עתה לביית אותו.